

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
ΠΜΣ «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές»

«Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική»

Κώστας Υφαντής

kifantis@pspa.uoa.gr

Εαρινό Εξάμηνο 2014
Δευτέρα 19.00 – 22.00

Περιγραφή

Το μάθημα εστιάζει σε σύγχρονα ζητήματα της διεθνούς πολιτικής με έμφαση στη διεθνή ασφάλεια. Κάθε χρόνο επιλέγεται μια κεντρική θεματική που εξετάζεται. Για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, το μάθημα εστιάζει στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Τα ζητήματα που θα μας απασχολήσουν είναι η «Αραβική Άνοιξη» και οι εξελίξεις στις χώρες όπου είχαμε αλλαγές καθεστώτων, η δυναμική του πολιτικού Ισλάμ και η σημασία παραγόντων όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα, η Χαμάς, η Χεζμπολά, κά., η κρίση στη Συρία, ο ρόλος των μεγάλων δυνάμεων, οι προκλήσεις ασφάλειας του Ισραήλ και οι προοπτικές της ειρηνευτικής διαδικασίας, η Τουρκική εξωτερική πολιτική, η επίπτωση της ανακάλυψης νέων πηγών ενέργειας, το Κυπριακό, οι προκλήσεις για την ελληνική εξωτερική πολιτική.

Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές απαιτείται να συζητούν τις κεντρικές προκλήσεις ερμηνείας, ανάλυσης και κατανόησης αυτών των ζητημάτων. Σε κάθε θεματική ενότητα θα προχωράμε στην ανάλυση του διεθνούς και του κατά περίπτωση περιφερειακού περιβάλλοντος, στην αναγνώριση στρατηγικών επιλογών πολιτικής για τους εμπλεκόμενους δρώντες, στην αξιολόγηση των «υπέρ» και «κατά» και στην εκτίμηση των διαδικασιών για δράση.

Τέλος, σκοπός μου είναι οι παρουσιάσεις σας να παρουσιαστούν εκ νέου (αν καταστεί εφικτό) με την μορφή εισηγήσεων σε μια ανοικτή ημερίδα την προτελευταία εβδομάδα των μαθημάτων.

Αξιολόγηση

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα αξιολογηθούν στη βάση μιας παρουσίασης στην τάξη (40%) και στην βάση μιας εργασίας 4,000 λέξεων που πρέπει να παραδοθεί στην θυρίδα μου την Δευτέρα 30 Ιουνίου 2014. Παράταση λίγων ημερών είναι δυνατή, αλλά θα υπόκειται σε βαθμολογική ποινή (5% για κάθε μέρα). Το θέμα της εργασίας σας οφείλει να εντάσσεται σε μία από τις θεματικές ενότητες του μαθήματος. Το επιλέγετε μετά από συνεννόηση μαζί μου μέχρι την 14-4-2014.

Οι παρουσιάσεις ξεκινούν μετά τις διακοπές του Πάσχα (28-4-14). Η προετοιμασία για κάθε συνάντησή μας και η συμμετοχή στη συζήτηση είναι υποχρεωτική για όλες και για όλους και όχι μόνο για αυτές και αυτούς που παρουσιάζουν.

Μελέτη – Πηγές

Το καθημερινό διάβασμα μιας εφημερίδας με καλή κάλυψη των διεθνών θεμάτων είναι σημαντικό (Καθημερινή, Βήμα, International Herald Tribune, Financial Times, Le Monde). Το διαδίκτυο αποτελεί την οικονομικότερη λύση. Επίσης, το εβδομαδιαίο «ξεφύλλισμα» του Economist είναι εξαιρετικά χρήσιμο.

Στο διαδίκτυο υπάρχουν πολλές πηγές που πρέπει να εξετάζονται συχνά. Ενδεικτικά: BBC, CNN, Carnegie, CSIS, World Policy, Stratfor, Middle East Online, International Crisis Group, RAND, CATO, Brookings, Council on Foreign Affairs, European Council on Foreign Affairs, Royal Institute of International Affairs, Heritage κλπ.

Επίσης περιοδικά όπως *Foreign Affairs*, *Foreign Policy*, *Survival*, *International Security*, *The National Interest*, *The American Interest*, *The Washington Quarterly*, *Security Studies*, *Strategic Studies*, *Global Governance*, *International Journal*, *Middle East Review*, *Middle Eastern Studies*, *Mediterranean Politics*, *Turkish Studies* κλπ παρέχουν την καλύτερη ανάλυση για τρέχοντα θέματα.

Πρόγραμμα Εξαμήνου

24-3-14

Εισαγωγή: Η επιστήμη των διεθνών σχέσεων I

31-3-14

Εισαγωγή: Η επιστήμη των διεθνών σχέσεων II

7-4-14

Εισαγωγή: Η επιστήμη των διεθνών σχέσεων III

14-4-14

Ανατολική Μεσόγειος και Μέση Ανατολή: Στρατηγική γεωγραφία, αρχιτεκτονική ασφάλειας, οριενταλισμός (video E. Said)

28-4-14

Αραβική Άνοιξη: Τα παλιά καθεστώτα, Η Μουσουλμανική Αδελφότητα, Αίγυπτος, Τυνησία, το κράτος στην Ανατολική Μεσόγειο, Αυταρχικά καθεστώτα, υπανάπτυξη, η αντίδραση των μεγάλων δυνάμεων

5-5-14

Η Συριακή κρίση: Σεκταρισμός, Τζιχαδιστές, σχέσεις με Ρωσία και Ιράν, περιφερειακές επιπτώσεις

12-5-14

Ισραήλ, Παλαιστίνη, ειρηνευτική διαδικασία

19-5-14

Ιράν και Ιράκ

26-5-14

Τουρκική εξωτερική πολιτική

2-6-14

Ενέργεια και αναδιάρθρωση του στρατηγικού περιβάλλοντος;
Το Κυπριακό ζήτημα

16-6-14

Ανοικτή ημερίδα στο Πανεπιστήμιο

23-6-14

Συζήτηση: Τι σημαίνουν οι εξελίξεις για την Ελλάδα

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Η βιβλιογραφία είναι τεράστια και εμπλουτίζεται συνεχώς. Τα παρακάτω είναι κάποια από τα πιο σημαντικά έργα. Δυστυχώς, τα περισσότερα δεν είναι διαθέσιμα στις ελληνικές βιβλιοθήκες. Για τις πιο πρόσφατες εξελίξεις (μετά το 2011) προσεκτική έρευνα στο διαδίκτυο θα σας δώσει πολλές πηγές.

Ιστορία

Batatu, H. (1978) *The old social classes and the revolutionary movements of Iraq: a study of Iraq's old landed and commercial classes and of its Communists, Ba*thists, and Free Officers*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Cleveland, W. L. (2004) *A history of the modern Middle East* (3rd ed.) Boulder, Colo.: Westview Press.

Gelvin, James. (2007) *The modern Middle East: A History*, Oxford University Press.

Hourani, A. H. (1991). *A history of the Arab peoples*, London.: Faber and Faber.

Morris, B. (1994). *1948 and after: Israel and the Palestinians*. Oxford New York: Clarendon Press; Oxford University Press.

Said, E. W. (1979). *Orientalism* (1st Vintage Books ed.), New York: Vintage.

Πολιτική Οικονομία

- Bahgat, Gawdat. "Managing Dependence: American-Saudi Relations," *Arab Studies Quarterly*. Winter 2001, pg-1-11.
- Cammett, Melani. "Defensive Integration and Late Developers: The Gulf Cooperation Council and the Arab Maghreb Union." *Global Governance* 5, no. 3 (July-September 1999): 379-402.
- Cammett, Melani Claire. (2007). *Globalization and Business Politics in Arab North Africa: A Comparative Perspective*. Cambridge University Press.
- Chaudhry, K. A. (1997). *The price of wealth: economies and institutions in the Middle East*. Ithaca: Cornell University Press.
- Keshavarzian, Arang. (2007) *Bazaar and State in Iran*. Cambridge.
- Lowi, Miriam.(2009) *Oil Wealth and the Poverty of Politics*. Cambridge
- Luciani, Giacomo. "Economic Foundation of Democracy And Authoritarianism," *Arab Studies Quarterly*. November 1999
- Mitchell, T. (2002). *Rule of experts: Egypt, techno-politics, modernity*. Berkeley: University of California Press.
- Richards, A., & Waterbury, J. (1996). *A political economy of the Middle East*. Boulder, Colo.: Westview Press.
- Shaban, Radwan, Ragui Assaad and Sulayman Al-Qudsi. "The Challenge of Unemployment in the Arab Region," *International Labour Review*, Vol. 134, No. 1, pp. 63-81, 1995.
- Smith, Benjamin (2007). *Hard Times in the Land of Plenty*. Ithaca: Cornell University Press.
- Smith, Benjamin. "Oil Wealth and Regime Survival in the Developing World," *American Journal of Political Science*, vol. 48, no. 2, pp. 232-246, Apr 2004
- Valentine M. Moghadam, "Population Growth, Urbanization, and the Challenges of Unemployment," *Understanding the Contemporary Middle East*, ed. Deborah Gerner, (Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2004):
- Waldner, David (1999). *State-Building and Late Development*. Cornell University Press.
- World Bank. *Better Governance for Development in the Middle East*

Το κράτος

- Anderson, Lisa. (1987). "The State in the Middle East and North Africa," *Comparative Politics* 20:1 (October): 1-18.
- Ayubi, N. N. M. (1995). *Over-stating the Arab state: politics and society in the Middle East*. London ; New York: I.B. Tauris.
- Beblawi, Hazem and Giacomo Luciani. (1987). *The Rentier State*. Croom Helm.
- Ghassan Salame (ed) *The Foundations of the Arab State*.
- Mitchell, T. (1991). The Limits of the State: Beyond Statist Approaches and Their Critics. *The American Political Science Review*, 85(1), 77-96.
- Owen, R. (2004). *State, power and politics in the making of the modern Middle East* (3rd ed.). New York: Routledge.

Καθεστώτα

- Anderson, Lisa. "Absolutism and the Resilience of Monarchy in the Middle East," *Political Science Quarterly*. Spring 1991.
- Bellin, Eva. "The Robustness of Authoritarianism in the Middle East: A Comparative Perspective," *Comparative Politics*, vol. 36, no. 2, pp. 139-157. Jan, 2004. (e-reserves)
- Brownlee, J. (2007). *Authoritarianism in an age of democratization*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Brumberg, Daniel. (2003). "Liberalization versus Democracy: Understanding Arab Political Reform," Middle East Working Paper Series, Carnegie Endowment for International Peace, No. 37. Available at <http://www.ceip.org/files/pdf/wp37.pdf>.
- Brumberg, Daniel. (2001). "Dissonant politics in Iran and Indonesia," *Political Science Quarterly* 116:3 (Fall): 381-412.
- Herb, Michael. "Princes and Parliaments in the Arab World," *The Middle East Journal*, vol. 58, no. 3, pp. 367-384, summer 2004
- Hudson, M. C. (1977). *Arab politics: the search for legitimacy*. New Haven: Yale University Press.
- Lucas, Russell. "Monarchical Authoritarianism: Survival and Political Liberalization in a Middle Eastern Regime Type," *International Journal of Middle East Studies*, vol. 36, no. 1, pp. 103-119, Feb 2004
- Pripstein Posusney, Marsha and Michele Angrist Penner (2005). *Authoritarianism in The Middle East: Regimes and Resistance*. Lynne Reiner.
- Schlumberger, Oliver (Ed.) (2007) *Debating Arab Authoritarianism*. Stanford University Press.
- Stepan, Alfred with Graeme B. Robertson. (2003). "An 'Arab' More Than a 'Muslim' Democracy Gap," *Journal of Democracy* 14:3 (July): 30-44.

Πολιτικοί Θεσμοί

- Angrist, Michele Penner. (2004). "Party Systems and Regime Formation in the Modern Middle East: Explaining Turkish Exceptionalism" *Comparative Politics*, Vol. 36, no. 2, January.
- Lust-Okar, E. (2005). *Structuring conflict in the Arab world: incumbents, opponents, and institutions*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Lust-Okar, Ellen and Amaney Ahmad Jamal. (2002). "Rulers and rules: reassessing the influence of regime type on electoral law formation." *Comparative Political Studies* 35:3 (April): 337-67.
- Moustafa, Tamir (2007). *The Struggle for Constitutional Power: Law, Politics and Economic Development in Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press.

Πολιτική κουλτούρα

- Davis, E. (2005). *Memories of state: politics, history, and collective identity in modern Iraq*. Berkeley: University of California Press.
- Dodge, Toby. (2003). *Inventing Iraq: the failure of nation-building and a history denied*. Columbia University Press.
- Mitchell, T. (1988). *Colonising Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Pappé, I. (2004). *A history of modern Palestine: one land, two peoples*. Cambridge, UK ; New York: Cambridge University Press.
- Patai, R. (1976). *The Arab mind*. New York: Scribner.
- Sharabi, H. (1992). *Neopatriarchy: a theory of distorted change in Arab society*. Oxford University Press.
- Wedeen, L. (1999). *Ambiguities of domination: politics, rhetoric, and symbols in contemporary Syria*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wedeen, L. (2003). Conceptualizing Culture: Possibilities for Political Science. *American Political Science Review*, 96(04), 713-728.

Πολιτικές ελίτ

- Clancy-Smith, Julia. (1994). *Rebel and Saint: Muslim Notables, Populist Protest, Colonial Encounters (Algeria and Tunisia, 1800-1904)*. University of California Press.
- Hammoudi, Abdellah. (1997). *Master and Disciple: The Cultural Foundations of Moroccan Authoritarianism*. University of Chicago Press.
- Moslem, Mehdi. (2002). *Factional Politics in Post-Khomeini Iran*. Syracuse University Press.
- Perthes, Volker (Ed.) (2004) *Arab Elites: Negotiating the Politics of Change*. Lynne Rienner.

Πολιτική ιδεολογία

- Ajami, F. (1992). *The Arab predicament: Arab political thought and practice since 1967* (Updated ed.). Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Al-Rasheed, M. (2006). *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation*: Cambridge University Press.
- Hourani, A. H. (1983). *Arabic thought in the liberal age, 1798-1939*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Kepel, G. (2002). *Jihad : the trail of political Islam*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press.
- Khalidi, R. (1991). *The origins of Arab nationalism*. New York: Columbia University Press.
- Richard W. Bulliet, *The Case for Islamo-Christian Civilization* (New York: Columbia University Press, 2004): 126-133.
- Roy, O. (1994). *The failure of political Islam*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Roy, O. (2004). *Globalized Islam: the search for a new ummah*. New York; Paris: Columbia University Press.
- R. Stephen Humphreys, *Between Memory and desire: The Middle East in a Troubled Age* (Berkeley: University of California Press, 2005),
- Sayyid Qutb, "Corruption of the Modern World," in *The Middle East and Islamic World Reader*, ed. by Marvin Gettleman and Stuart Schaar. (New York: Grove Press, 2003), p. 303- 306.
- Schwedler, Jillian. 2006. *Faith in Moderation*. Cambridge University Press.
- Tibi, B. (1997). *Arab nationalism: between Islam and the nation-state* (3rd ed.). London

New York: Macmillan; St. Martin's Press.

Wickham, C. R. (2003). *Mobilizing Islam: religion, activism, and political change in Egypt*. New York: Columbia University Press.

Wiktorowicz, Q. (2004). *Islamic activism: a social movement theory approach*. Bloomington: Indiana University Press.

Πολιτικό Ισλάμ

Ahmed, Akbar. *Journey into Islam: The Crisis of Globalization*. 2007

Ali, Tariq (2002). *The Clash of Fundamentalisms: Crusades, Jihads and Modernity*. London: Verso.

Baker, Raymond William (2003). *Islam without Fear: Egypt and the New Islamists*. Cambridge: Harvard University Press.

Bayat, Asef (2007). *Making Islam Democratic* Stanford.

Clark, Janine (2004), *Islam, Charity and Activism: Middle-Class Networks and Social Welfare in Egypt, Jordan and Yemen*. Indiana University Press.

Deeb, Lara. *Hizballah: A Primer*. *Middle East Report Online July 31, 2006*.
<http://www.merip.org/mero/mero073106.html>

Feldman, Noah (2008). *The Fall and Rise of the Islamic State*. Princeton: Princeton University Press.

Hefner, Robert (Ed.) (2005). *Remaking Muslim Politics: Pluralism, Contestation, Democratization*. Princeton: Princeton University Press.

John Esposito, Azim Nanji, and Vail Nasr. *Of Burkhas and Ballots*. 2003.

Kepel, Gilles. (2002). *Jihad: The Trail of Political Islam*. Trans. By Anthony F. Roberts. Harvard University Press.

Rougier, Bernard. *Everyday Jihad*. Cambridge: Harvard. 2007

Sayari, Sabri and Yilmaz Esmer, eds. (2002). *Politics, Parties, and Elections in Turkey*. Lynne Reiner.

Wiktorowicz, Q. (2001). *The management of Islamic activism : Salafis, the Muslim Brotherhood, and state power in Jordan*. Albany, NY: State University of New York Press.

Wiktorowicz, Quintan (Ed). (2004), *Islamic activism: a social movement theory approach*. Indiana University Press.

Διεθνείς Σχέσεις

Halliday, F. (2005). *The Middle East in international relations: power, politics and ideology*. Cambridge, UK; New York: Cambridge.

Shlaim, A. (2000). *The iron wall: Israel and the Arab world* (1st ed.). New York: W.W. Norton.

Tessler, M. A. (1994). *A History of the Israeli-Palestinian conflict*. Bloomington; Indianapolis: Indiana University Press.

The Middle East and the United States: A Historical and Political Reassessment. (ed) Lesch, David.

- Anderson, Lisa. "Peace and Democracy in the Middle East: The Constraints of Soft Budgets," *Journal of International Affairs*. Summer 1985
- Bronson, Rachel. (2006). *Thicker Than Oil: America's Uneasy Partnership with Saudi Arabia*. Oxford University Press.
- Ehteshami, Anoushiravan (2007). *Globalization and geopolitics in the Middle East: Old Games, New Rules*. Routledge.
- Gerges, Fawaz (2005). *The Far Enemy: Why Jihad went global*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oren, M. (2002). *Six days of war: June 1967 and the making of the modern Middle East*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Jamal, Amaney. "The Prospects of Democracy and Economic Reform in the Arab World," *Perspectives on Politics*. Vol. 3, no. 3. September 2005.
- Sayigh, Y. (1997). *Armed struggle and the search for state: the Palestinian national movement, 1949-1993*. New York: Clarendon Press.
- Mecham, R. Quinn. (2004). "From the ashes of virtue, a promise of light: the transformation of political Islam in Turkey." *Third World Quarterly* 25:2 (April): 339-358.
- Tibi, B. (1993). *Conflict and war in the Middle East, 1967-91: regional dynamic and the superpowers*. Houndmills: Macmillan Press.